

POSUDEK

oponenta na diplomovou práci Jiřího Mlčáka „Legalita použití síly proti tzv. Islámskému státu“ předloženou na Univerzitě Karlově Právnické fakultě

Diplomová práce je členěna na úvod, tři části a závěr. Diplomová práce má celkový rozsah 63 stran, vlastního textu je 48 stran bez seznamu použitých zdrojů. Práce byla odevzdána v dubnu 2019 (datum uzavření rukopisu 30. 4. 2019).

Diplomová práce je věnována tématu ozbrojeného konfliktu na území Sýrie, konkrétně použití síly proti tzv. Islámskému státu. Autor se zaměřil zejména na legalitu použití síly proti Islámskému státu na území Sýrie ze strany USA, a to z hlediska *ius ad bellum* (str.1), což lze považovat za hlavní cíl diplomové práce.

Vzhledem k tomu, že cílem diplomové práce je zkoumat legalitu použití síly proti tzv. Islámskému státu, klade si nejprve otázku zda je Islámský stát z hlediska mezinárodního práva veřejného státem či nikoli. První kapitola diplomové práce je zaměřena na tuto otázku. Autor zde vychází z kritérií státnosti, jak jsou obsaženy v Montevidejské úmluvě o právech a povinnostech států z roku 1933. Vychází zejména z čl. 1 této Úmluvy. V této souvislosti konstatuje, že Islámský stát splnil kritérium stálého obyvatelstva (str. 9), i kritérium území (str. 10), i kritérium vlády, přičemž efektivní vláda musí být vykonávána po určité časové období a považuje kritérium efektivní vlády u Islámského státu za splněné jen částečně (str. 12). Zajímavé jsou úvahy diplomanta u čtvrtého kritéria – schopnosti vstupovat do mezinárodních vztahů s jinými státy. Konstatuje, že i státy, které nejsou uznány většinou jiných států, mohou toto kritérium teoreticky splnit (str. 13). Autor však konstatuje, že Islámský stát nemá vůli stát se členem mezinárodní komunity, protože jeho zájem je tyto státy zničit a nahradit je celosvětovým chalífátem (str. 13). Islámský stát tak nespĺňuje čtvrté kritérium Montevidejské úmluvy a to z důvodu neochoty vůbec toto kritérium naplnit (str. 14). Jaký význam má to kritérium při posuzování vzniku státu? Dále se diplomant zabývá v otázce vzniku státu kritériem nezávislosti a legitimitou. V této souvislosti by autor měl vysvětlit, jak významné kritérium je kritérium nezávislosti a co chápe legitimitou při vzniku státu. Na str. 14 konstatuje, že po aplikaci těchto pravidel by Islámský stát podmínku legitimacy nespĺnil. Následně uvádí, že Islámský stát není považován za stát, nýbrž za nestátního aktéra. Toto své konstatování by po podrobných úvahách o státu měl autor při ústní obhajobě vysvětlit.

Následující kapitola je zaměřena na použití síly v mezinárodním právu. Autor zde vychází z historického vývoje dané problematiky a zejména se zaměřuje na úpravu zákazu síly v Chartě OSN. Autor konstatuje, že nestátní aktéři, kteří použijí sílu proti svému vlastnímu nebo cizímu státu článek 2 odst. 4 Charty OSN neporuší (str.20). Dále se uchazeč zaměřil na případy výjimek ze zákazu použití síly, které vyplývají přímo z Charty OSN. Nejprve se zabývá sebeobranou a následně kolektivními akcemi OSN podle kapitoly VII Charty OSN. Při úvahách o výjimkách v této části práce postrádám zmínku o kapitole VIII Charty OSN. Naopak je otázka, zda lze intervenci na pozvání či se souhlasem vlády, které nejsou výslovně uvedeny v Chartě OSN považovat za další výjimky z kogentního zákazu použití síly. Při úvahách o dalších případech legálního použití síly by bylo vhodné kdyby diplomant vysvětlil případy krajní nouze. Je otázka zda na všechny výše zmíněné případy v práci se vždy hodí použití práva na sebeobranu.

Třetí kapitola je věnována analýze použití síly proti Islámskému státu. Diplomant v této kapitole nejprve podrobně analyzuje otázku zda sebeobrana je možná pouze tehdy pokud ozbrojený útok pochází od státu a naopak zda je sebeobrana přípustná i proti ozbrojenému útoku od nestátního aktéra (str. 33 a násl.). Podrobně zde rozebírá případ Ozbrojených aktivit na území Demokratické republiky Kongo. Někteří soudci MSD však připustili možnost realizace sebeobrany státu proti ozbrojeným útokům ze strany nestátních aktérů. Na str. 37 konstatuje, že judikatura MSD neposkytuje dostatečný podklad pro závěr nad legalitou útoku proti IS ze strany USA. Jaký je názor diplomanta na tuto otázku a jak by to zdůvodnil? V následující podkapitole autor konstatuje, že praxe států a reakce mezinárodního společenství po útocích z 11. září 2001 vede k tendenci, i když ne zcela jednomyslné, která směřuje k uplatňování sebeobrany proti nestátním aktérům bez ohledu na přičitatelnost (str. 39).

Dále se autor zabývá otázkami nutnosti a přiměřenosti pokud jde o výkon práva na sebeobranu. Autor konstatuje, že útoky IS na Irák nejsou přičitatelné Syrskému režimu. Právo na sebeobranu nezakládá Iráku neomezenou možnost podnikat útoky na pozice IS, které se nacházejí na území suverénního státu. Irák však musí možnost efektivně se bránit, rozsah práva na sebeobranu je omezen podmínkou nutnosti a přiměřenosti (str. 41). V závěru podkapitoly autor konstatuje, že vojenské operace vedené ze strany USA lze považovat za nutné a přiměřené (str. 43). Toto své konstatování by měl vysvětlit protože na předchozích stránkách píše o Iráku nebo se zabývá obecnými úvahami. Kapitola zahrnuje i kritické hodnocení doktríny o neochotě nebo neschopnosti státu (unwilling or unable) zabránit využití území syrského státu pro útoky IS. Diplomant konstatuje, že akceptace této vágní doktríny by

představovala zásadní rozšíření možnosti uplatnění síly na území jiného suverénního státu a je mnoha odborníky na mezinárodní právo kritizována (str. 44). Následuje závěr, který je shrnutím jednotlivých kapitol.

Pokud jde o hodnocení, práce má logickou strukturu. Autor kvalifikovaně rozebral danou problematiku. Prokázal svou schopnost pracovat s příslušnými dokumenty a literaturou a ty použít na zvolené téma. V tomto směru naplňuje zcela diplomová práce své poslání. Autor se zabývá aktuálním tématem, při jeho uchopení formuluje i vlastní názory. Rozebírá a hodnotí názory nauky. Při zpracování své práce vycházel diplomant jak z primárních pramenů, tak i pramenů sekundárních. Čerpal z dokumentů a publikací, zejména v anglickém jazyce, vychází ale i z české literatury věnované mezinárodnímu právu. Práce obsahuje 232 poznámek pod čarou. Z formálního hlediska je práce napsána srozumitelným jazykem.

Diplomová práce splňuje požadavky kladené na tyto práce a **doporučuji** jí k ústní obhajobě. Předběžně jí hodnotím jako **výbornou**. Při ústní obhajobě doporučuji, aby se diplomant zaměřil na otázky a připomínky obsažené v posudku.

V Praze dne 10. 6. 2019

doc. JUDr. Jan Ondřej, CSc., DSc.